

بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران

و نقش کتابخانه در تامین این نیازها

دکتر مجتبیٰ رضا رضوانی^۱

عباس اسلامی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۳/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۱۱/۸

چکیده

هدف: هدف از انجام این تحقیق بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران و نقش کتابخانه دانشکده در تامین نیازهای اطلاعاتی آنها می‌باشد.

روش شناسی: روش تحقیق به کار رفته در این پژوهش، پیمایشی و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه سازمان یافته است. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران هستند. با استفاده از آمار توصیفی و تحلیلی و نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل داده‌ها صورت گرفته است.

یافته‌ها: این تحقیق نشان داد، مهم‌ترین هدف استفاده از کتابخانه انجام پروژه‌های درسی (۶۸/۸ درصد) و بیشترین میزان استفاده از کتابخانه، با تناوب هفتگی با ۵۲/۶ درصد می‌باشد. جامعه آماری مورد پژوهش به طور میانگین در طی هفته ۶/۹ ساعت در کتابخانه دانشکده مطالعه می‌کنند، همچنین ۴۱/۶ درصد جامعه آماری فقط برای امانت کتاب به کتابخانه مراجعه کرده و ۵۰/۳ درصد آنها، اولین گام در دستیابی به اطلاعات در کتابخانه را استفاده از کامپیوتر ذکر کرده‌اند.

نتیجه‌گیری: بیشترین رضایت را از مجموعه در تامین نیازهای اطلاعاتی مربوط به کتابهای فارسی، و کمترین رضایت از بخش نشریات لاتین کتابخانه ذکر شده است. و همچنین استفاده از اینترنت و منابع الکترونیک به عنوان منبع مهم در زرع نیاز اطلاعاتی بیان شده که نیازمند توجه به زیرساختها و خرید منابع الکترونیک است

کلید واژه‌ها: نیاز اطلاعاتی، دانشگاه تهران، دانشکده جغرافیا، دانشجویان

۱- استاد دانشگاه تهران- دانشکده جغرافیا
۲- کارشناس ارشد کتابخانه دانشکده جغرافیا دانشگاه تهران-
aeslami77@gmail.com ۰۹۱۹۲۹۶۰۵۶۴

مقدمه و بیان مساله

از آغاز تمدن بشری، اطلاعات و استفاده از آن از مسائل مهم به شمار می‌آید و حتی امروز اطلاعات قدرت به شمار می‌رود. اطلاعات پدیده‌ای است که تصمیم‌گیری ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد (یمین فیروز و داور پناه ۱۳۸۴)، امروزه حجم اطلاعات بسیار زیاد است، اما آنچه برای سازمان‌ها اهمیت دارد اطلاعات بیشتر نیست، بلکه اطلاعات دقیق و واقعی است. (گوستاو روسن، ۱۳۷۶، ص ۴۷). نظام‌های اطلاع‌رسانی را بدون یافتن درکی روشن از آنچه استفاده کنندگان نیاز دارند یا می‌خواهند بدانند، چگونگی جستجوی اطلاعات توسط آنها و چگونگی ارزیابی اطلاعاتی که دریافت می‌کنند، نمیتوان به نحو مطلوبی طراحی کرد. بدیهی است کلید توفیق در انتقال اطلاعات، تا حد زیادی وابسته به شناسایی نیاز اطلاعاتی کاربران است (داورپناه، ۱۳۸۶، ص ۱۴۱). از طرفی جامعه ما به سرعت به سوی اطلاعاتی شدن پیش می‌رود، در حالی که بهره‌دهی اطلاعات آن طور که باید نیست (سائومی، ۱۳۷۶) نیاز سنجی اطلاعات یک از راهکارهای افزایش این بهره‌دهی است، اهمیت بیان نیاز اطلاعاتی تا بدانجاست که محبوب و حسن زاده (۱۳۹۱) معتقدند بیان نیاز اطلاعاتی اولین حلقه ارتباطی بین نیاز اطلاعاتی کاربران و محتوی نظام‌های اطلاعاتی است.

دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران به عنوان تنها دانشکده جغرافیای کشور، در سال ۱۳۸۱ رسماً تاسیس و هم اکنون دارای ساختمان مستقل با ۸۳۰ دانشجوی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری است. تعداد کتابهای فارسی و لاتین کتابخانه ۲۰ هزار جلد و ۱۲۰ عنوان نشریه فارسی چاپی در کتابخانه موجود است و نشریات لاتین و پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه تهران که به صورت شبکه در اختیار تمام دانشکده‌ها و دانشجویان دانشگاه تهران قرار دارد. با توجه به نقش مهم دانشجویان در دانشگاه‌ها جهت پیشبرد اهداف پژوهشی و آموزشی و ارتباط نزدیک این قشر با کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، لازم است مطالعه‌ای علمی صورت گیرد تا بتوان به طریقی اصولی نیازهای اطلاعاتی جامعه مورد تحقیق تعیین و بررسی شود.

این پژوهش بر آن است تا با بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران، بتواند راهکارهای مفیدی را در جهت افزایش توانمندی‌های آنان ارائه دهد، همچنین پاسخ‌هایی را در ارتباط با نیازهای اطلاعاتی این قشر دانشگاهی بیابد تا با دستیابی به داده‌ها و اطلاعات، تصویر روشنی از آن نیازهای واقعی دانشجویان این دانشکده بدست دهد.

روش و جامعه پژوهش

روش این پژوهش پیمایشی و از نوع کاربردی است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه و جامعه آماری پژوهش، دانشجویان دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران هستند، که تعداد آنها ۸۳۰ نفر می‌باشد، تعداد ۱۷۳ نفر به عبارتی ۲۰ درصد کل جامعه آماری به صورت طبقه‌ای از هر مقطع و گرایش به عنوان نمونه انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. روایی پرسشنامه از طریق روش اعتبار محتوا سنجیده شده بود. به منظور تأیید دوباره این روایی، پرسشنامه در اختیار ۱۲ نفر از دانشجویان دانشکده جغرافیا گذاشته شد و اعتبار پرسشها و صحت آنها تأیید گردید. پایایی این ابزار با استفاده از روش همبستگی درونی (آلفای کرونباخ) به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اسپ.پی.اس.اس. استفاده شده است. برای پاسخ به فرضیات پژوهش با توجه به نوع داده‌ها و چند حالتی بودن متغیرها از آزمون **کراسکال والیس** استفاده شده است

سؤالات پژوهش

۱. مشخصات جمعیت شناختی دانشجویان دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران چگونه است؟
۲. هدف و انگیزه دانشجویان در استفاده از کتابخانه و منابع اطلاعاتی چیست؟
۳. مجاری و میزان استفاده از کتابخانه توسط جامعه مورد مطالعه برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود چگونه است؟
۴. دانشجویان از کدام منابع اطلاعاتی بیشتر در رفع نیازهای اطلاعاتی خود استفاده می‌کنند؟
۵. دانشجویان از چه زبانی برای رفع نیازهای اطلاعاتی استفاده می‌کنند؟
۶. میزان رضایت از تامین نیازهای اطلاعاتی از بخشهای مختلف کتابخانه چگونه است؟

فرضیه‌های پژوهش

۱. بین گرایشهای تحصیلی و استفاده از انواع منابع اطلاعاتی رابطه معنی‌داری وجود دارد؟
۲. بین گرایشهای تحصیلی و میزان رضایت از بخشهای مختلف کتابخانه در تامین نیازهای اطلاعاتی، رابطه معنی‌داری وجود دارد؟
۳. بین مقاطع مختلف تحصیلی و استفاده از انواع منابع اطلاعاتی رابطه معنی‌داری وجود دارد؟
۴. بین مقاطع مختلف تحصیلی و میزان رضایت از بخشهای مختلف کتابخانه در تامین نیازهای اطلاعاتی، رابطه معنی‌داری وجود دارد؟

مروری بر پژوهش‌های انجام شده

احتمالاً اولین مطالعه انجام شده در ارتباط با این حوزه به سال ۱۳۵۴ برمی‌گردد. این تحقیق از سوی گروه کتابداری دانشگاه تهران انجام پذیرفت. نتایج نشان داد که در میان منابع مختلف، کتاب از همه بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد. کتابداران نقش چندانی در برقراری ارتباط میان منابع و استفاده کنندگان ایفا نمی‌کنند. (یمینی فیروز و داور پناه، ۱۳۸۴)، البته در داخل کشور مطالعاتی در زمینه نیازسنجی اطلاعات صورت گرفته که مطالعات شفیعیان (۱۳۸۱)، زهراوی (۱۳۷۴)، روانبخش (۱۳۸۰)، فلاحیان (۱۳۸۱)، مهدی (۱۳۸۲)، رحیمی زاده حسینی (۱۳۸۴)، عبادزاده (۱۳۸۴)، نجفی (۱۳۸۵)، از آن جمله است.

صالحی ده پاکی، برادر و رضای شریف آبادی (۱۳۸۸) به بررسی نیازهای اطلاعاتی دانش آموزان عشایر کوچنده ایل قشقایی استان فارس، طایفه عمله، تیره صفی خانی و ارائه الگویی جهت تامین خدمات کتابخانه‌ای پرداخته است یافته‌ها نشان می‌دهد دانش آموزان به موضوعات فرهنگی و ورزشی نیاز بیشتری دارند.

قانع، عابدی و تفرشی (۱۳۸۸) به مقایسه نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه رازی کرمانشاه با مجموعه سازی نشریات کتابخانه مرکزی این دانشگاه بر اساس تحلیل استنادی انتشارات آنها در ISI, Scopus پرداخته است. یافته‌ها نشان داد فقط ۴۳ درصد از نیازهای هیات علمی در مجموعه کتابخانه آن دانشگاه موجود می‌باشد.

اسکروچی (۱۳۸۷) تحقیقی با هدف مطالعه بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان پزشکی است یافته‌ها نشان داد، دانشجویان بیشترین نیاز اطلاعاتی خود را از نتایج آزمایشگاه (۳/۸۴ درصد) و نتایج رادیولوژی (۳/۷۴) و کمترین توجه را به اطلاع از انتقال اجساد (۴/۱ درصد) و هماهنگی با پزشکی قانونی (۱۰ درصد) گزارش کردند.

امید خدا و سپهر (۱۳۸۷) پژوهشی با عنوان "نیازهای اطلاعاتی اعضای جوان کتابخانه‌های عمومی شهر تهران" انجام دادند. نتایج نشان داد که نیازهای مطالعاتی عبارت است از موضوع فناوری و علوم کاربردی با ۶/۲۵ درصد، هنر با ۱/۲۲ درصد، جغرافیا و تاریخ با ۵/۲۰ درصد بیشترین نیاز اطلاعاتی بوده‌اند.

مخمس و دوستدار (۱۳۸۷) تحقیقی با عنوان نقش کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق در تامین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی آن دانشگاه انجام داد. مهمترین مانع دسترسی به اطلاعات محدود بودن ساعات کار کتابخانه است. در مجموع دانشجویان ارشد در مقایسه با دکتری رضایت بیشتری از کتابخانه دارند.

در خارج از کشور مطالعه نیازهای اطلاعاتی کاربران، پیشینه‌ای بسیار طولانی دارد (اوگه‌هارت، ۱۹۸۴؛ فیشندن، ۱۹۶۵؛ ویلسون، ۱۹۹۴) با این وجود احتمالاً مطالعه در زمینه نیازسنجی اطلاعات در حوزه علوم اطلاع‌رسانی از ۱۹۶۶ آغاز شده (داور پناه و اعظمی، ۱۳۹۰، ص ۴۲۹) زمانی که منزل^۱ (۱۹۶۶) مقاله‌اش را منتشر کرد (شیلندرا و پراکش^۲، ۲۰۰۸، ص ۱۵۸). با این حال مقاله تام ویلسون (۱۹۸۱) با عنوان «مطالعات کاربرمدار و نیازهای اطلاعاتی» می‌توان جزء تاثیر گذار ترین مقالات این حوزه دانست. این مقاله به مباحث و ابهام‌های مطرح شده در زمینه «اطلاعات»، «مطالعات کاربرمدار»، «نیازهای اطلاعاتی» و «پیامدها» اشاره می‌کند. این مقاله چند بار تجدید چاپ شد است. (بادن، ۱۳۸۸).

نیکلاس^۳ (۲۰۰۶) پژوهشی با عنوان «بررسی نیازهای اطلاعاتی مادران نوزادان بخش مراقبت‌های ویژه در بیمارستان شهر ماریلند» انجام داده است. پرسشنامه-ای در پنج نیاز تهیه شده، که عبارت بودند از نیاز به منابع احساسی، آسایش، اطلاعات، مجاورت و اطمینان. نیازهای شرکت‌کننده‌گان در حوزه دلگرمی اهمیت بیشتری داشت و نیازها در حوزه پشتیبانی کمترین اهمیت را برای برآوردن آنها داشته است. ارتباط مثبتی بین درآمد سالیانه خانواده‌ی مادر و نیازها در حوزه پشتیبانی وجود داشت.

فلمینگ^۴ (۲۰۰۷) تحقیقی با عنوان نیازسنجی اطلاعاتی کاربران کتابخانه مرکزی پزشکی منطقه و یا چریستی انجام داد. نتایج نشان می‌دهد زمان دسترسی به اطلاعات مهمترین عامل در رفع نیاز اطلاعاتی دانسته‌اند و ۹۸ درصد آنها نیاز به منابع الکترونیکی و روزآمد پزشکی داشته‌اند.

بیراد^۵ و دهارانی کومار^۶ (۲۰۰۸) در پژوهشی که به منظور ارزیابی نیازهای اطلاعاتی جامعه روستای هلنور (یکی از مناطق روستایی هند) با ۳۵۱۷

1- Menzel

2- Shilendra K. and Prakash. H.

3- Nicholas, Amy L.

4- Fleming

5- Biradar, B.S.

6- Deharani Kumar, P.

نفر جمعیت انجام داد به این نتایج رسید که به طور متوسط ۸۰ درصد افراد این روستا از کتابخانه استفاده می‌کنند. ۵۰ درصد این افراد یک تا ۲ ساعت از اوقات فراقت خود در کتابخانه می‌گذارند. حدود ۹۰ درصد از مجموعه کتابخانه رضایت دارند. روزنامه مهمترین منبع مورد استفاده است.

از مقایسه بین تحقیقات داخلی و خارجی می‌توان چنین استنباط کرد که در داخل ایران کتاب و در خارج از کشور مجله‌های تخصصی مهمترین منابع کسب اطلاعات می‌باشند. ضمناً گرایش به استفاده از منابع الکترونیکی و اینترنت در سالهای اخیر در پژوهشگران خارجی بسیار بیشتر از پژوهشگران داخلی بوده است.

یافته‌های پژوهش

ویژگیهای جمعیت شناختی جامعه مورد مطالعه

بر اساس جدول شماره ۱، ۱۰۳ نفر معادل ۵۹/۵ درصد جامعه آماری دانشجویان مقطع کارشناسی، ۲۶ درصد کارشناسی ارشد، ۱۴/۵ درصد دانشجویان مقطع دکتری می‌باشند.

جدول ۱- مشخصات جمعیت شناختی دانشجویان دانشکده جغرافیا

مقطع	رشته و گرایش	فراوانی	نمونه	درصد	فراوانی	درصد
کارشناسی	کارتوگرافی	۱۳۹	۲۸	۱۶/۲	۱۰۳	۵۹/۵
	جغرافیای طبیعی	۱۸۵	۳۷	۲۱/۳		
	جغرافیای انسانی	۱۸۹	۳۸	۲۲		
کارشناسی ارشد	سنجش از دور	۲۹	۶	۳/۵	۴۵	۲۶
	اقلیم شناسی	۲۸	۶	۳/۵		
	ژئومورفولوژی	۳۸	۸	۴/۷		
	جغرافیای سیاسی	۳۵	۷	۴		
	جغرافیا و برنامه ریزی روستایی	۴۲	۹	۵/۲		
	جغرافیا و برنامه ریزی شهری	۴۳	۹	۵/۲		
	جغرافیا و برنامه ریزی شهری	۳۲	۸	۴/۷	۱۸	۱۰/۵

		۳/۵	۶	۲۶	جغرافیا و برنامه ریزی روستایی	
		۲/۸	۵	۱۸	جغرافیای سیاسی	
		۱/۷	۳	۱۳	اقلیم شناسی	
		۱/۷	۳	۱۳	ژئومورفولوژی	
۱۰۰	۱۷۳	۱۰۰	۱۷۳	۸۳۰	—	جمع کل

هدف استفاده از کتابخانه

مهمترین هدف استفاده از منابع اطلاعاتی، انجام پروژه‌های درسی با ۶۸/۸ درصد است. انجام کارهای پژوهشی نیز با ۶۵/۳ درصد در مرحله دوم جزء مهمترین دلایل استفاده دانشجویان از کتابخانه است (جدول ۲).

جدول ۲- هدف و انگیزه استفاده از کتابخانه

درصد	فراوانی	هدف استفاده از کتابخانه
۶۵/۳	۱۱۳	انجام کارهای پژوهشی
۲۷/۷	۴۸	روزآمد کردن اطلاعات تخصصی
۶۸/۸	۱۱۹	انجام پروژه‌های درسی
۳۶/۴	۶۳	بالا بردن معلومات عمومی
۱۶/۸	۲۹	انتشار آثار علمی
۲۰/۸	۳۶	آمادگی برای کنکور ارشد و دکتری
۴/۶	۸	سایر موارد

الگوی مراجعه به کتابخانه

دانشجویان در فواصل زمانی مختلف به کتابخانه مراجعه می‌کنند.، که بیشترین میزان استفاده از کتابخانه، به شکل هفتگی با ۹۱ نفر (۵۲/۶ درصد) به صورت می‌گیرد. (جدول ۳).

جدول ۳- الگوی مراجعه به کتابخانه

میزان	روزانه	هفتگی	ماهانه	ترمی	جمع
فراوانی	۴۸	۹۱	۲۹	۵	۱۷۳
درصد	۲۷/۷	۵۲/۶	۱۶/۸	۲/۹	۱۰۰

ساعات استفاده از کتابخانه

جامعه مورد مطالعه به طور میانگین در طی هفته ۶/۹ ساعت در کتابخانه مطالعه می‌کنند. که ۴۸/۵ درصد آنها کمتر از ۵ ساعت در هفته در محل کتابخانه مطالعه می‌کنند (جدول ۴).

جدول ۴- مدت زمان استفاده از کتابخانه در هفته به عنوان سالن مطالعه

ساعت	روزانه	۱-۵	۱۰-۱۵	۱۵	و	بی پاسخ	جمع
فراوانی	۸۴	۳۴	۲	۱۱	۴۲	۱۷۳	
درصد	۴۸/۵	۱۹/۶	۱/۲	۶/۴	۲۴/۳	۱۰۰	

اولین گام برای دستیابی به اطلاعات در کتابخانه

۵۰/۳ درصد دانشجویان اولین گام در دستیابی به اطلاعات در کتابخانه را استفاده از کامپیوتر و ۴۲/۲ درصد آنها مراجعه مستقیم به قفسه‌ها را ذکر کرده‌اند.

جدول ۵- اولین گام برای دستیابی به اطلاعات در کتابخانه

اولین گام دستیابی به اطلاعات	فراوانی	درصد
مراجعه مستقیم به قفسه	۷۳	۴۲/۲
استفاده از کامپیوتر	۸۷	۵۰/۳
مراجعه به کتابدار	۱۳	۷/۵

میزان استفاده از انواع منابع اطلاعاتی

از میان منابع اطلاعاتی کتابهای فارسی با میانگین ۴/۲۹ بیشترین نقش را در تامین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دارد و از طرفی مجلات لاتین دارای کمترین نقش را در تامین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دارد. آزمون کای اسکور نشان می‌دهد به جزه استفاده از پایگاههای اطلاعاتی که رابطه پاسخها معنی‌دار نیست به عبارتی پاسخها میان گزینه‌های کم تا خیلی زیاد پراکنده است در باقی موارد این رابطه معنی‌دار است (جدول ۶).

جدول ۶- میزان استفاده از انواع منابع اطلاعاتی توسط دانشجویان برای رفع نیازهای اطلاعاتی

منابع اطلاعاتی	بسیار کم		کم		متوسط		زیاد		بسیار زیاد		میان گین	آماره کای اسک وئر	سطح معناداری
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد			
کتاب فارسی	۲	۱	۶	۳	۱۶	۹	۶۴	۳۷	۸۵	۴۹	۴/۲۹	۷۵/۱۶۲	۰/۰۰۰
کتاب لاتین	۵۲	۳۰	۴۷	۲۷	۵۲	۳۰	۱۷	۱۸	۵	۲	۲/۲۸	۲۲/۵۶	۰/۰۰۰
مجلات فارسی	۱۶	۹	۲۷	۱۵	۴۲	۲۴	۶۴	۳۷	۲۴	۱۳	۳/۳۰	۴۸/۴۱	۰/۰۰۰
مجلات لاتین	۷۲	۴۱	۴۳	۲۴	۲۹	۱۶	۲۳	۳	۶	۳	۲/۱۲	۹۰/۷۰	۰/۰۰۰
پایگاه های اطلاعاتی	۳۵	۲۰	۳۹	۲۲	۴۵	۲۶	۲۹	۱۶	۲۵	۱۴	۲/۸۲	۲۶/۷	۰/۱۲۳
پایان نامه	۳۸	۲۲	۳۱	۱۷	۶۲	۳۵	۲۷	۱۵	۱۵	۸	۲/۷۱	۱۸/۳۵	۰/۰۰۰
طرح تحقیقاتی	۶۵	۳۷	۴۶	۲۶	۳۵	۲۰	۲۰	۱۱	۷	۴	۲/۱۷	۶۴/۵۸	۰/۰۰۰
نقشه / اطلس	۳۲	۱۸	۳۱	۱۷	۵۸	۳۳	۳۳	۱۹	۱۹	۱۱	۲/۸۶	۵۰/۲۳	۰/۰۰۰
منابع اینترنتی	۱۰	۵	۱۲	۶	۳۰	۱۷	۴۷	۲۷	۷۴	۴۲	۳/۹۴	۱۷/۸۲	۰/۰۰۰

زبان مورد استفاده در تامین منابع اطلاعاتی

اکثریت جامعه آماری یعنی ۸۵/۵ درصد زبان فارسی را مهمترین زبان منابع اطلاعاتی مورد نیاز ذکر کرده اند و ۱۴/۵ درصد زبان انگلیسی را انتخاب کرده اند (جدول ۷).

جدول ۷- زبان مورد استفاده در تامین منابع اطلاعاتی

زبان منابع	فراواني	درصد
انگليسي	۲۵	۱۴/۵
فارسي	۱۴۸	۸۵/۵
سایر زبانها	۰	۰
جمع	۱۷۳	۱۰۰

رضایتمندي از منابع کتابخانه

کتابخانه در بخش‌های مختلف عملکرد متفاوتی داشته است به طوری که دانشجویان بیشترین رضایت را از مجموعه کتابهای فارسی کتابخانه دارند و ضعیفترین بخش نیز بخش نشریات لاتین بیان گردیده است.

جدول ۸- میزان رضایت و تامین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان از کتابخانه

سطح معنیداری	مقدار کاسک وئر	میان گین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		میزان رضایت و تامین نیازها
			در صد	فراوانی	در صد	فراوانی	در صد	فراوانی	در صد	فراوانی	در صد	فراوانی	
۰/۰۰۰	۶۸/۱۳۹	۳/۵۸	۴/۱۰	۱۸	۸/۴۶	۸۱	۸/۳۵	۶۲	۲/۵	۹	۷/۱	۳	کتب فارسی
۰/۰۰۰	۹۱/۹۴	۲/۸۲	۵/۳	۶	۹/۱۷	۳۱	۴/۴۳	۷۵	۳/۲۸	۴۹	۹/۶	۱۲	کتب لاتین
۰/۰۰۰	۹۸/۱۰۲	۲/۹۸	۹/۲	۵	۹/۲۴	۴۳	۴/۴۳	۷۵	۶/۲۶	۴۵	۹/۲	۵	منابع مرجع
۰/۰۰۰	۲۳/۱۳۲	۳/۱۱	۶/۴	۸	۴/۲۵	۴۴	۴/۵۱	۸۹	۹/۱۳	۲۴	۶/۴	۸	نشریات فارسی
۰/۰۰۰	۶۰/۶۱	۲/۴۹	۹/۲	۵	۷/۱۲	۲۲	۵/۳۳	۵۸	۹/۳۲	۵۷	۹/۱۷	۳۱	نشریات لاتین
۰/۰۰۰	۵۶/۵۱	۲/۶۹	۸/۵	۱۰	۹/۱۳	۲۴	۶/۳۷	۶۵	۷/۲۷	۴۸	۹/۱۳	۲۴	منابع آماری
۰/۰۰۰	۴۱/۱۲۸	۳/۳۹	۴/۶	۱۱	۲/۴۲	۷۳	۹/۳۹	۶۹	۵/۷	۱۳	۴	۷	کل مجوعه

آزمون فرضیه های پژوهش

رابطه بین گرایش های مختلف تحصیلی با منابع مورد استفاده

همانگونه که جدول ۹ نشان می‌دهد بین گرایش‌های مختلف جغرافیا و انواع منابع مورد استفاده در رفع نیازهای اطلاعاتی (به جزء کتاب فارسی، طرح‌ها منابع اینترنتی) رابطه معنی‌داری وجود دارد. بنابراین در غیر این سه منبع ذکر شده، فرضیه پژوهش تائید می‌شود. میانگین استفاده از این منابع در گرایش‌های مختلف متفاوت است که در جدول ۱۰ به آن اشاره می‌شود:

جدول ۹- آزمون کراسکال والیس جهت مقایسه گرایشها در استفاده از منابع اطلاعاتی

کتاب فارسی	کتاب لاتین	مجله فارسی	مجله لاتین	پایگاه‌ها اطلاعاتی	پایان نامه	گزارش نقشه	اینترنت
۱۳/۲۳۳	۶۳/۰۳۶	۲۶/۲۱۰	۶۷/۷۵۴	۳۴/۹۰۳	۳۸/۸۰۲	۶/۴۴۰	۹/۲۸۲
۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸
۰/۱۰۴	۰۰۰	۰/۰۰۱	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰/۰۰۷	۰/۳۱۹

بر اساس جدول ۱۰ در میزان استفاده از برخی منابع بین گرایش‌های مختلف تحصیلی تفاوت زیادی وجود دارد. به طوریکه رشته کارتوگرافی با میانگین ۱۱۳/۶۲ بیشترین استفاده را از نقشه در رفع نیازهای خود دارند. سایر منابع و رشته و گرایشها در جدول مشخص است

جدول شماره ۱۰- مقایسه میانگین استفاده از منابع مختلف در گرایشهای مختلف تحصیلی جغرافیا

گرایشها و رشته	کتاب فارسی	کتاب لاتین	مجله فارسی	مجله لاتین	پایگاه ای اطلاعاتی	پایان نامه	طرح ها	نقشه	اینترنت
کارتوگرافی	۵۹ / ۷۶	۱۷ / ۸۴	۰۰ / ۶۶	۵۷ / ۷۶	۷۶ / ۹۷	۷۱ / ۹۵	۴۰ / ۸۱	۶۲ / ۱۱۳	۸۰ / ۶۶
جغرافیای انسانی	۶۲ / ۹۶	۳۰ / ۶۲	۳۴ / ۷۹	۸۱ / ۵۴	۶۸ / ۵۴	۶۸ / ۹۹	۲۰ / ۸۰	۷۲ / ۹۴	۷۴ / ۰۴
جغرافیای شهری	۸۹ / ۹۱	۹۲ / ۵۱	۵۹ / ۷۲	۱۲ / ۶۳	۷۰ / ۰۳	۶۷ / ۴۲	۷۴ / ۷۸	۲۰ / ۹۰	۸۶ / ۲۴
اقلیم	۷۵ / ۶۹	۰۰ / ۱۴۰	۲۰ / ۸۳	۹۵ / ۱۳۲	۱۲۳ / ۱۰	۱۲۲ / ۱۰	۱۰ / ۱۰۲	۸۰ / ۶۵	۸۸ / ۳۰
ژئومورفولوژی	۹۲ / ۵۸	۷۵ / ۱۲۸	۹۲ / ۱۰۵	۷۱ / ۱۱۹	۱۱۷ / ۵۰	۱۱۴ / ۶۳	۲۹ / ۹۰	۵۰ / ۶۹	۹۹ / ۸۳
GIS	۸۶ / ۷۳	۱۴ / ۱۰۲	۷۹ / ۹۸	۷۱ / ۱۲۴	۹۸ / ۷۱	۸۲ / ۰۰	۱۴ / ۸۸	۲۹ / ۷۷	۸۷ / ۹۳
برنامه ریزی روستایی	۲۵ / ۸۶	۰۶ / ۱۱۰	۵۳ / ۱۱۲	۴۷ / ۱۱۶	۱۲۹ / ۶۳	۱۲۰ / ۸۸	۴۷ / ۱۰۲	۸۱ / ۵۶	۷۸ / ۱۱۲
برنامه ریزی شهری	۸۰ / ۹۷	۲۷ / ۱۲۶	۰۳ / ۱۱۴	۷۰ / ۱۳۳	۹۹ / ۹۳	۱۱۹ / ۴۰	۴۷ / ۹۴	۰۷ / ۷۲	۹۴ / ۴۰
جغرافیای سیاسی	۶۵ / ۱۰۸	۸۰ / ۹۵	۰۰ / ۱۲۱	۹۰ / ۹۵	۷۸ / ۷۰	۱۰۲ / ۲۰	۱۵ / ۱۰۳	۱۰ / ۸۹	۸۶ / ۴۵

رابطه بین گرایشهای تحصیلی و میزان رضایت از بخشهای مختلف کتابخانه در تامین نیازهای اطلاعاتی

همانگونه در جدول شماره ۱۱ مشخص است بین گرایشهای مختلف تحصیلی و میزان رضایت از بخشهای مختلف کتابخانه تفاوت معنی داری وجود ندارد. به این ترتیب فرضیه دوم پژوهش تأیید نمیشود.

جدول ۱۱- آزمون کراسکال والیس جهت مقایسه گرایشهای تحصیلی در میزان رضایت از بخشهای مختلف کتابخانه

کل مجموعه	منابع آماری	نشریات لاتین	نشریات فارسی	منابع مرجع	کتاب لاتین	بخش کتاب فارسی	
۱۳/۶۰۳	۵/۱۷۶	۱۰/۷۳۹	۸/۲۳۴	۱۰/۸۹۵	۱۴/۱۱۴	۷/۱۱۵	کراسکال والیس
۷	۸	۸	۸	۸	۸	۸	درجه آزادی
۰/۰۹۳	۰/۷۳۹	۰/۲۱۷	۰/۴۱۱	۰/۲۰۸	۰/۰۷۹	۰/۵۲۴	سطح معنی داری

رابطه بین مقاطع مختلف تحصیلی و استفاده از انواع منابع اطلاعاتی

بر اساس جدول ۱۲ بین مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری با میزان استفاده از منابع مختلف در رفع نیازهای اطلاعاتی رابطه معنی داری وجود دارد. البته تنها منابع کتاب فارسی و اینترنت است که بین مقطع تحصیلی مختلف هیچ رابطه‌ای وجود ندارد. میانگین استفاده از این منابع در میان مقطع مختلف تحصیلی متفاوت است که در جدول ۱۳ به آن اشاره شده است

جدول ۱۲- آزمون کراسکال والیس جهت مقایسه مقاطع مختلف در استفاده از منابع اطلاعاتی

اینترنت	نقشه	گزارش	پایان نامه	پایگاه اطلاعاتی	مجله لاتین	مجله فارسی	کتاب لاتین	کتاب فارسی	
۵/۱۷۴	۲۶۱/۱۴	۵۰۶/۵	۷۹۳/۳۴	۳۰/۷۰۸	۷۴۳/۶۲	۵۵۹/۲۱	۹۳۷/۵۹	۷۱۷/۳	کراسکال والیس
۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	درجه آزادی
۰/۰۷۵	۰/۰۰۱	۰/۰۶۴	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۱۵۶/۰	سطح معنی داری

بر اساس جدول ۱۳ در میزان استفاده از منابع بین مقاطع مختلف تحصیلی بجز استفاده از کتاب فارسی و منابع اینترنتی که رابطه آن معنی دار نیست و مقاطع مختلف تقریباً به یک اندازه از این دو نوع منابع جهت رفع نیازهای اطلاعاتی خود استفاده می‌کنند، در سایر موارد رابطه معنی دار بوده و میزان آن بر اساس مقطع افزایش پیدا کرده است.

جدول شماره ۱۳- مقاسه میانگین استفاده از منابع مختلف بر اساس مقاطع تحصیلي

گرایشها و رشته	کتابف ارسى	کتابلا تین	مجلهف ارسى	مجلهلا تین	پایگاههاى ا طلاعاتى	پایان نامه	طرح ها	نقش ه	اینترنت
کارشناسى	۸۹/۲۸	۶۵/۸۱	۷۳/۱۶	۶۳/۹۲	۷۱/۴۵	۶۹/۲۶	/۰۱ ۸۰	/۴۲ ۹۸	/۲۹ ۸۰
کارشناسى ارشد	۹۰/۷۸	/۱۹ ۱۰۴	/۷۲ ۱۱۰	/۵۳ ۱۱۳	۱۰۰/۱۳	/۳۳ ۱۱۶	/۷۲ ۹۸	/۲۲ ۷۲	/۷۷ ۹۵
دکترى	۷۰/۸۰	/۳۸ ۱۴۳	/۳۲ ۱۰۱	/۳۲ ۱۳۴	۱۲۷/۴۴	/۳۰ ۱۰۷	/۶۸ ۹۴	/۵۶ ۶۶	/۸۸ ۹۸

رابطه بین مقطع تحصیلي و میزان رضایت از بخشهای مختلف کتابخانه در تامین نیازهای اطلاعاتى

همانگونه در جدول شماره ۱۴ مشخص است بین مقاطع مختلف تحصیلي و میزان رضایت از منابع بخشهای مختلف کتابخانه تفاوت معنی داری وجود ندارد. بنابراین فرضیه چهارم پژوهش تأیید نمی شود

جدول شماره ۱۴- رابطه بین مقاطع تحصیلي و میزان رضایت از منابع گوناگون کتابخانه با استفاده

از آزمون کراسکال والیس

کتاب فارسی	کتاب لاتین	منابع مرجع	نشریات فارسی	نشریات لاتین	منابع آماری	کل مجموعه
۰/۳۲۵	۸/۱۹۶	۱/۵۹۴	۲۳۴/۰	۵/۱۹۴	۲/۴۵۵	۹/۲۴۸
۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
۰/۸۵۰	۰/۰۱۷	۰/۴۵۱	۰/۸۸۹	۰/۰۷۴	۰/۲۹۳	۰/۰۱۰

بحث و نتیجه گیری

با نگاهی به پژوهشهای انجام گرفته در حوزه نیازسنجی جهت مقایسه نتایج تحقیقات گذشته با نتایج تحقیق حاضر، این نکته قابل ذکر است که در پژوهشهای پیشین این حوزه مرز کاملاً مشخصی در رابطه با رفتار اطلاع یابی،

دسترس‌ی به منابع اطلاعاتی و نیاز اطلاعاتی وجود ندارد و نتایج حاصل از تحقیقاتی که تحت این عناوین انجام گرفته همپوشانی زیادی با یکدیگر دارند. طلاچی (۱۳۷۵) معتقد است که مفهوم نیاز اطلاعاتی به روشنی مشخص نیست و اغلب این سه مفهوم به جای یکدیگر به کار می‌روند.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که دانشجویان، مهمترین انگیزه و هدف خود در استفاده از منابع اطلاعاتی انجام پروژه‌های درسی بیان کرده‌اند. این موضوع ناشی از نوعی اجبار در انجام وظایف درسی و تحقیقی است. با مقایسه نتایج حاضر و نتایج پیشین این نکته قابل ذکر است، در تحقیقاتی که جامعه آماری آنها اعضای هیات علمی (مانند قیاسی، ۱۳۷۶، بشیری، ۱۳۸۲ و ۱۳۸۰، رجبی، ۱۳۸۲، مرادی مقدم، ۱۳۸۴، مدنی و علیانقی، ۱۳۸۶، رحیمی و قهنویه، ۱۳۸۶ و بازوند و شعبانی، ۱۳۸۷، و یا گروه‌های خاص پژوهشی (مانند صدیقی، ۱۳۷۸، دادخواه، ۱۳۸۰، شفیعیان، ۱۳۸۱، آذرنگ و عینی، ۱۳۸۳، رضایی کزازی، ۱۳۸۵، گونه فراهانی، ۱۳۸۶) بوده‌اند، مهمترین انگیزه را در استفاده از منابع اطلاعاتی، انجام کارهای پژوهشی و روزآمد کردن اطلاعات تخصصی بیان کرده‌اند و پژوهش‌های که بر روی دانشجویان و دانش‌آموزان انجام گرفته مهمترین انگیزه انجام کارهای درسی ذکر شده که با نتایج تحقیق حاضر یکی است (مانند قربانی، ۱۳۸۰، سردارشیبانی، ۱۳۸۴، صفری راد، ۱۳۸۵). در پژوهش معرف زاده و صادقی نسب (۱۳۹۰) و داودی (۱۳۸۵) که جامعه آماری آن دبیران می‌باشد مهمترین انگیزه، استفاده از منابع را بالابردن اطلاعات عمومی ذکر شده کرده‌اند.

بیش از نیمی (۳/۵۰ درصد) جامعه آماری اولین گام را در دستیابی به اطلاعات از استفاده از کامپیوتر و در مرحله بعد مراجعه مستقیم به قفسه و تعداد کمی افراد مستقیماً به کتابدار مراجعه می‌کنند. (کتابخانه مورد بررسی فاقد برگه دان است)، در پژوهش‌های رضایی (۱۳۸۵)، یاری زنگنه (۱۳۸۴) اولین گام در دست‌یابی به اطلاعات در کتابخانه استفاده از برگه دان بیان شده است.

در این تحقیق منابع فارسی مهمترین منابع در تامین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان و پس از آن منابع انگلیسی است که با نتایج پژوهش خسروچردی (۱۳۸۴)، مختارپور (۱۳۸۷) و خادمیان (۱۳۹۰) منطبق است. در برخی پژوهش‌ها مانند نوری پیرنق و حریری (۱۳۸۷)، گیل (۱۳۷۲)، بسطامی بندپی (۱۳۸۴)، منابع انگلیسی در اولویت اول استفاده قرار دارند. از میان منابع کسب اطلاعات، استفاده از منابع معمول نظیر کتاب فارسی، اینترنت، نشریات تخصصی به ترتیب عنوان اصلی‌ترین منبع نام برده شده است، که با نتایج پوراحمد و حسنی (۱۳۸۷)، کیانی خوزستانی، فامیل روحانی و نصیرنژاد (۱۳۹۰)، ملکیان، فرشته (۱۳۸۷) و ترکیان تبار (۱۳۸۷) مطابقت دارد. در پژوهش بشیری (۱۳۸۶) و (۱۳۸۷) استفاده از اینترنت بعد از نشریات به عنوان دومین منبع اطلاعاتی مهم در رفع نیاز اطلاعاتی بیان شده است، استفاده از اینترنت به عنوان دومین منبع اطلاعاتی نشان از گسترش روز افزون منابع الکترونیکی در رفع نیاز اطلاعاتی دارد که نیازمند توسعه زیرساخت‌ها و ایجاد واحد اطلاع‌رسانی در کتابخانه مورد پژوهش و سایر مرکز علمی دارد. در یافته‌های افشار زنجانی (۱۳۶۶)، حاجبی (۱۳۷۱)، برادران لیل‌آبادی (۱۳۷۲)، شکوری منفرد (۱۳۷۲)، خشنود، (۱۳۷۹)، حیاتی و عموقین (۱۳۸۰)، افروزی نیا، (۱۳۸۳)، سرپرست (۱۳۸۷) و گنجی، دیانی و فروغی (۱۳۸۸) کتاب به عنوان مهمترین منبع و نشریات تخصصی در حله بعد قرار دارد. البته در تحقیقات مکی زاده تفتی (۱۳۷۸) و میرجود (۱۳۸۴) استفاده از نشریات به عنوان اولویت اول و کتاب به عنوان

اولویت دوم به اثبات رسیده است. به نظر می‌رسد انتخاب کتاب به عنوان مهمترین منبع اطلاعاتی در پژوهش حاضر و اکثر پژوهش‌های گذشته به خاطر، در دسترس بودن، راحتی استفاده، کم هزینه بودن و نیز بالا بودن میزان آشنایی استفاده کنندگان با این منابع و معرفی این گونه منابع از سوی اساتید، به عنوان منابع مورد مطالعه باشد. در پژوهش واعظی و نورافروز (۱۳۸۷) بعد از کتاب پایان‌نامه‌ها به عنوان دومین منبع مورد استفاده بیان شده است. در تحقیق بیگدلی و سلاحی (۱۳۹۰) کتاب به همراه لوح فشرده به عنوان مهمترین منبع برای استفاده ناشنویان و در پژوهش نوشین فرد و رضوی (۱۳۸۹) کتاب‌های گویا به عنوان مهمترین منبع برای استفاده نابینایان بیان شده است. در تحقیق قاضی میرسعید (۱۳۸۰) مهمترین مجرای کسب اطلاعات زنان رادیو و تلویزیون ذکر شده است.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که کتابخانه دانشکده بیشترین درصد استفاده را، در مقایسه با کتابخانه‌های دیگر، به خود اختصاص داده است. که این یافته منطبق با نتایج پژوهش بابا زاده گشتی (۱۳۷۴)، صیامیان و دیگران (۱۳۸۹) و گنجی، دیانی و فروغی (۱۳۸۸) می‌باشد. حال، با توجه به اینکه بیشترین وابستگی دانشجویان دانشکده به کتابخانه دانشکده است، مجهز کردن آن مطابق با استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی (حداقل در سطح دانشگاه‌های کشورهای در حال توسعه) ضرورتی انکارناپذیر است. در پژوهش‌های دیانی (۱۳۶۵)، اسدی گرگانی (۱۳۶۶) کتابخانه شخصی بیشتر از سایر مرکز مورد استفاده قرار می‌گرفت.

منابع

آذرنگ، عبدالحسین، اکرم عینی (۱۳۸۳). بررسی نیازهای اطلاعاتی مدیران و کارشناسان سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش، فصلنامه کتاب، ۱۵ (۵۸)، ۱۴۸-۱۶۸.

اسدی گرگانی، فاطمه (۱۳۶۶). بررسی نحوه دستیابی کارشناسان امور بیهیستی به منابع و مدارک مورد نیاز. پایان نامه فوق‌لیسانس علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران.

اسکروچی، رقیه؛ فرید عبادی فرد آذر، حسن ابوالحسنی (۱۳۸۷). بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران در آموزش بالینی اورژانس. فصلنامه مدیریت سلامت، ۱۱ (۳۳)، ۶۹-۷۶.

امید خدا، مریم؛ سپهر، فرشته (۱۳۸۷). نیازسنجی اطلاعاتی اعضای جوان کتابخانه‌های عمومی شهر تهران. فصلنامه دانش‌شناسی، ۱ (۲)، ۱۷-۲۹.

افشار زنجانی، ابراهیم (۱۳۶۶). روش‌های کسب اطلاعات تخصصی توسط اعضای هیئت علمی مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.

افروزی نیا، عبدالجلیل (۱۳۸۳). سنجش نیازهای اطلاعاتی استادان دانشگاه آزاد اسلامی دزفول. پیام کتابخانه، ۱۴ (۲۰۱)، ۲.

اکرمی، مهین (۱۳۸۰). بررسی امکانات و نیازهای اطلاعاتی کارخانه‌های صنایع غذایی شهر مشهد. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۴ (۳)، ۱۳-۳۴.

امیدی فر، سیروس؛ فخاری، احمد رضا؛ صرای، نوشین. در تحقیقی به نیاز سنجی نشریات فارسی کتابخانه‌های عمومی استان اصفهان از دیدگاه مراجعان و کتابداران در سال ۱۳۸۸ (۱۳۸۹). *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، (۵۲)، قابل دسترس در <http://www.aqlibrary.org/index.php?> (۱۳۸۹/۱۰/۷)

بابازاده گشتی، محمد (۱۳۷۴). *بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دوره تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید بهشتی و میزان تامین نیازهای اطلاعاتی توسط کتابخانه‌های دانشگاهی این دانشگاه*. پایان‌نامه فوق‌لیسانس علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات. بابائی، محمود (۱۳۸۶). *نیازسنجی اطلاعات*. مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، تهران، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، تهران.

بابائی، محمود (۱۳۸۶). مبانی نیازسنجی اطلاعات. *اطلاع‌رسانی*، (۴)۱۲.

بادن، دیوید (۱۳۸۸). کاربران، مطالعات کاربرمدار و رفتار اطلاعاتی انسان: نگاهی به بازتاب مقاله "مطالعات کاربرمدار و نیازهای اطلاعاتی انسان" اثر تام ویلسون در خلال سه دهه گذشته. ترجمه رضامختارپور، کتابداری و اطلاع‌رسانی، (۴)۱۲، ۲۰۴-۱۸۵.

بازوند، علی؛ شعبانی، احمد (۱۳۸۷). ارزیابی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه لرستان. *فصلنامه کتاب*، (۲)۱۹، ۵۲-۳۹.

لیل آبادی، ماه‌سوری (۱۳۷۲). *بررسی نیازهای اطلاعاتی منحصمان قلب و عروق و ریه در شهر تبریز*. پایان‌نامه فوق‌لیسانس کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

بشیری، جواد (۱۳۸۰). نیاز سنجی اطلاعات. *فصلنامه پیام کتابخانه*، (۴)۱۱، ۱۹-۱۳.

بشیری، جواد (۱۳۸۲). سنجش نیازهای اطلاعاتی محققان وزارت جهاد کشاورزی. *فصلنامه کتاب*، (۳) ۱۴، ۵۴-۴۸.

بشیری، جواد (۱۳۸۷). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی. *فصلنامه کتاب*، (۱) ۱۹، ۵۲-۳۹.

بشیری، جواد (۱۳۸۶). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی. *پژوهش و سازندگی (زراعت و باغبانی)*، (۷۵)، ۵۸-۵۱.

بسطامی بندپی (۱۳۸۴). *بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه‌های شهرستان نوشهر و چالوس و میزان تامین نیازهای فوق توسط کتابخانه‌های مرکزی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم انسانی.

بیگدلی، زاهد؛ سلاحی، سوسن (۱۳۹۰). نیازهای اطلاعاتی ناشنوایان و کم‌شنوایان مدارس استثنایی شهر شیراز از دیدگاه معلمان آنها. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، (۳)۱۷، ۵۱۶-۴۹۵.

پوراحمد، علی اکبر؛ حسنی، محمد رضا (۱۳۸۷). روش‌های دستیابی اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه آزاد شیروان به منابع اطلاعاتی مورد نیاز. *فصلنامه کتاب*، (۷۵) ۱۹، ۱۷۲-۱۵۷.

ترکیان تبار، منصور؛ میر محمد مکی، ابوالفضل (۱۳۸۷). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضاء هیات علمی منطقه پنج دانشگاه آزاد اسلامی. *اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی*، (۱۲)، ۵۹-۵۱.

حیاتی، زهیر؛ عموقین، عبدالله (۱۳۸۰). نیازهای دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تبریز به منابع اطلاعاتی و نقش کتابخانه دانشگاه در تامین آنها. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، (۲) ۵، ۶۰-۴۱.

خادمیان، مهدی؛ خواجه نامقی، اعظم (۱۳۹۰). شناسایی نیازهای اطلاعاتی و میزان رضایت مراجعه کنندگان کتابخانه‌های سازمان کتابخانه‌ها و موزه‌ها و مراکز اسناد آستان قدس رضوی. *مجله مطالعات ایرانی کتابداری و اطلاع رسانی*، ۲۲(۴)، ۸۷-۱۰۹.

خسروجردی، علی (۱۳۸۴). نیازهای اطلاعاتی کارشناسان بانک تجارت. *فصلنامه کتاب*، ۱۶(۱)، ۱۵۹-۱۶۶.

خشنود، فاطمه (۱۳۷۹). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی موسسه عالی بانکداری ایران وابسته به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در سال تحصیلی ۱۳۷۸-۷۹. پایان نامه فوق‌لیسانس علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد تهران شمال.

دادخواه، پروانه (۱۳۸۰). بررسی نیازهای اطلاعاتی موسیقی دانان ایرانی. *فصلنامه پیام کتابخانه*، ۴۱(۴)، ۳۲-۳۸.

دادخواه، پروانه (۱۳۸۱). نیازهای اطلاعاتی موسیقی دانان ایران. *فصلنامه کتاب*، ۱۳(۱)، ۲۱-۱۳.

دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی. گروه آموزشی کتابداری (۱۳۵۴). تحقیق درباره روش‌هایی که اعضای هیات علمی دانشکده علوم دانشگاه تهران برای دستیابی به منابع و مدارک به کار می‌برند. تهران: دانشگاه تهران.

داودی، سلطانعلی (۱۳۸۵). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی دبیران مقطع متوسطه در دبیرستانهای شهرستان مسجد سلیمان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات.

دور پناه، رنجبرضا (۱۳۸۶). ارتباط علمی: نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی. تهران: دبیزش: چاپار.

دورپناه، رنجبرضا؛ اعظمی، محمد (۱۳۹۰). نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی پرستاران: مروری بر مطالعات انجام شده در جهان. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۱۷(۳)، ۴۲۷-۴۵۳.

دیانی، محمد حسین (۱۳۶۵). روش‌های کسب و اشاعه اطلاعات علمی توسط اعضای هیات علمی دانشکده کشاورزی دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه کتابداری، دانشگاه شهید چمران، اهواز.

رجبی، اصغر (۱۳۸۳). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان گلستان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی

رحیمی، علی رضا؛ قهنویه، حسن (۱۳۸۶). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و شیوه‌های دسترسی به اطلاعات توسط آنها. گزارش طرح پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان.

رحیمی زاده؛ علی، حسینی؛ دور پناه، رنجبرضا (۱۳۸۴). بررسی نیازهای اطلاعاتی کارکنان سازمان تأمین اجتماعی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۸(۲)، ۹۱-۱۱۴.

رسول آبادی، مسعود (۱۳۸۱). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان و تعیین میزان‌رفع این نیازها با استفاده از منابع موجود در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی دانشگاه مذکور. پایان‌نامه فوق لیسانس کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

رضایی کزازی، لیلیا (۱۳۸۵). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی مراکز دایره‌المعارف نویسی اسلامی در ایران و نقش کتابخانه‌های این مراکز در رفع آنها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه کتابداری، دانشگاه تهران، تهران.

رضانی، زهرا (۱۳۷۵). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های حقوق و علوم سیاسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه واحد تهران شمال.

رضانی، طیبه (۱۳۸۰). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه بیرجند. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

روان بخش، نغمه (۱۳۸۰). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی و میزان رضایت از کتابخانه مددجویان کانون اصلاح و تربیت تهران. پایان‌نامه فوق‌لیسانس کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد تهران شمال، تهران.

زهراوی، فرحناز (۱۳۷۴). بررسی نیازهای مسئولان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به اطلاعات آماری و نحوه دسترسی آنان به این اطلاعات. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

سائومی، ریما (۱۳۷۶). مدیریت راهبردی و نیاز اطلاعاتی اطلاع‌رسانی، ترجمه سیمین بردبار. اطلاع‌رسانی، ۱۲(۴)، ۲۰-۳۰.

ستاری، بهزاد؛ جواهری، مریم (۱۳۸۵). نیاز سنجی منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل. فصلنامه کتاب، ۱۷(۱)، ۲۱۵-۲۳۸.

سرپرست، علی اکبر (۱۳۸۷). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه تربیت معلم تهران. پایان‌نامه فوق‌لیسانس علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات.

سردارشیبانی، سعید (۱۳۸۴). نقش کتابخانه‌های آستان قدس رضوی در برآورده کردن نیازهای اطلاعاتی دانش‌آموزان و دانشجویان شهر مشهد. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۸(۳)، ۸۹-۱۰۰.

شفیعیان، شهرزاد (۱۳۸۱). بررسی میزان تناسب منابع کتابخانه تخصصی وزارت امورخارجه با نیاز اطلاعاتی استفاده‌کنندگان بالفعل. پایان‌نامه فوق‌لیسانس علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران.

شکوری منفرد، هاشم (۱۳۷۲). نیازهای اطلاعاتی پرستاران شاغل در دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران و تهران. شهید بهشتی. پایان‌نامه فوق‌لیسانس کتابداری، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

صالحی ده‌پاکی، هاجر؛ برادر، رویا؛ رضایی شریف آبادی، سعید (۱۳۸۸). به بررسی نیازهای اطلاعاتی دانش‌آموزان عشایر کوچنده ایل قشقایی استان فارس، طایفه عمله، تیره صفی‌خانی: ارائه الگویی جهت تأمین خدمات کتابخانه‌ای. اطلاع‌شناسی، ۶(۲۴)، ۱۴۵-۱۵۸.

صالحی ده‌پاکی، هاجر؛ برادر، رویا؛ رضایی شریف آبادی، سعید (۱۳۸۸). به بررسی نیازهای اطلاعاتی دانش‌آموزان عشایر کوچنده ایل قشقایی استان فارس، طایفه عمله، تیره صفی‌خانی: ارائه الگویی جهت تأمین خدمات کتابخانه‌ای. فصلنامه کتاب، ۲۰(۷۹).

صدیقی، مهری (۱۳۷۸). بررسی نیازهای اطلاعاتی محققین علوم زلزله. علوم اطلاع‌رسانی، ۱۵ (۲۰۱) قابل دسترس در <http://www.irandoc.ac.ir/Journals/jr15.htm>.

صیامیان، حسن و دیگران (۱۳۸۹). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتارهای اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی و عوامل مرتبط با آن در دانشگاه‌های علوم

پزشکی شمال کشور، نما، ۱۶(۲). قابل دسترس در (۱۱/۵/۱۳۸۹):
[/http://ejournal.irandoc.ac.ir](http://ejournal.irandoc.ac.ir)

صفری راد، فاطمه (۱۳۸۵). نقش کتابخانه دانشگاه شیراز در تامین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی. *فصلنامه کتاب*، ۱۷(۱)، ۲۱۹-۲۳۴. طلاچی، هما (۱۳۷۵). نیازهای اطلاعاتی متخصصان حوزه علوم پزشکی در ایران و جهان. *فصلنامه کتاب*، ۷(۳)، ۴۳-۵۸. طلاچی، هما (۱۳۷۶). *استفاده دانشجویان، پرشکان عضو هیئت علمی و پژوهشگران از نمایه نامه‌ها و چکیده نامه‌ها در دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران، تهران و شهید بهشتی*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی.

عباد زاده دولت آباد، فرامرز (۱۳۸۴). بررسی نیازهای اطلاعاتی مدیران و کارشناسان آماد و پشتیبانی و ارائه راهکارهای رفع آن نیازها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم انسانی، واحد علوم و تحقیقات.

عینی، اکرم (۱۳۸۴). مفهوم نیاز اطلاعاتی از دیدگاه پیشگامان کتابداری و علوم اطلاع‌رسانی. *علوم اطلاع‌رسانی*. قابل دسترس در
<http://www.irandoc.ac.ir/Journals/jr15.htm>

فلاحیان، هوشنگ (۱۳۸۱). بررسی نیازهای اطلاعاتی میران عمل شرکتهای برق منطقه ای. پایان نامه فوق‌لیسانس علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، وزارت نیرو، موسسه تحقیقات و آموزش مدیریت.

قاضی میرسعید، آذین (۱۳۸۰). بررسی نیازهای اطلاعاتی نوسوآدان زن گروههای پیگیر شهر تهران. *پیام کتابخانه*، ۱۱(۴)، ۳۵-۴۲. قانع، محمد رضا؛ عابدی، ایران؛ تفرشی، شکوه (۱۳۸۸). مقایسه نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه رازی کرمانشاه با مجموعه سازی نشریات کتابخانه مرکزی این دانشگاه بر اساس تحلیل استنادی انتشارات آنها در **ISI , Scopus**. *دانش شناسی*، ۲(۷)، ۶۴-۷۵.

قربانی، ولی (۱۳۸۰). بررسی نیازهای اطلاعاتی دانش آموزان دبیرستانی شهر مشهد و ارزیابی توانایی مجموعه کتابخانه در برآوردن این نیازها. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۴(۱)، ۲۷-۴۴.

قیاسی، میترا (۱۳۷۶). نیازهای اعضای هیات علمی به منابع اطلاعاتی در دانشگاههای علوم پزشکی. *فصلنامه کتاب*، ۸(۳) دوره، ۷۴-۹۰.

کیانی خوزستانی، حسن؛ فامیل روحانی، علی اکبر؛ نصیرنژاد، رقیه (۱۳۹۰). نقش کتابخانه دانشگاه آزاد اسلامی واحد شبستر در تامین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی این دانشگاه. نما، ۱۹(۱)، قابل دسترس در
[/ http://ejournal.irandoc.ac.ir](http://ejournal.irandoc.ac.ir): (۱/۳۱/۱۳۹۰)

گبل، پروین (۱۳۷۲). *بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان علوم توان‌بخشی*. پایان‌نامه فوق لیسانس کتابداری، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

گونه فراهانی، مریم (۱۳۸۶). نیازهای اطلاعاتی پژوهشگران مرکز تحقیقات، مطالعات، و سنجش برنامه‌های صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه کتاب*، ۱۸(۱)، ۱۹۳-۲۰۴.

گنجی، شهلا؛ دیانی، محمد حسن؛ فروغی، فیض الله (۱۳۸۸). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۲(۴)، قابل دسترس در (۲۵/۰۶/۱۳۸۸)
[/http://www.aqlibrary.ir](http://www.aqlibrary.ir)

گوستاو روسن، کارل (۱۳۷۶). **روش خلاق در تعریف نیاز اطلاعاتی. فصلنامه اطلاع‌رسانی، ترجمه نسرین آخوندی اصل دوره ۱۳، شماره ۲ (زمستان)، ص. ۴۹-۵۷.**

محبوب، سیامک؛ حسن زاده، محمد (۱۳۹۱). بیان نیاز اطلاعاتی. *مطالعات ایرانی کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۳ (۱)، ۹۰-۱۱۱.

مجتبی، کوروش؛ دوستدار، یحیی (۱۳۸۷). نقش کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق در تامین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی آن دانشگاه، *کتابداری*، ۴۸ (۴۸)، ۱۷۵-۲۰۲.

مختار پور، رضا (۱۳۸۷). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی پرستاران شاغل در بیمارستان‌های آموزشی شهرستان رشت. *اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی*، ۶ (۶)، ۷۶-۷۱.

مدنی، خدیجه؛ علیادونیقی، بابک (۱۳۸۶). رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیات علمی و نقش کتابخانه دانشگاه در تامین نیازهای اطلاعاتی آنان. *فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی*، ۲ (۴)، ۸۶-۹۹.

مرادی مقدم، حسین (۱۳۸۲). بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه شهید چمران، به منظور تعیین اولویت‌های خدماتی کتابخانه‌های دانشگاه. *کتابداری*، ۴۳ (۴۳)، ۱۸۳-۲۰۹.

معرف زاده؛ صادقی نسب (۱۳۹۰). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی دبیران مقطع متوسطه در دبیرستان‌های شهرستان اندیمشک. *مجله مطالعات ایرانی کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۲ (۲)، ۲۴-۳۸.

معصومی، فرناز (۱۳۷۱). *بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان علوم دارویی. پایان‌نامه فوق لیسانس کتابداری، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.*

مکی زاده، فاطمه (۱۳۷۸). بررسی نیازهای اطلاعاتی استادان دانشگاه شیراز، ۱۰ (۴)، ۵۶-۶۸.

ملکیان، فرشته (۱۳۸۷). مطالعه نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده‌های کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران و میزان برآورده شدن این نیازها از طریق کتابخانه‌های دانشکده‌های فوق. *فصلنامه کتاب*، ۱۹ (۷۶)، ۲۵۳-۲۶۳.

مهدی، فاطمه (۱۳۸۲). *بررسی نیازهای اطلاعاتی کارشناسان شرکت ایران خودرو و ارائه الگوی مناسب جهت تامین آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شیراز، تهران.*

میرجود، حسین (۱۳۸۴). نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی نمایندگان دوره ششم مجلس. *فصلنامه کتاب*، ۱۶ (۲)، ۱۱۷-۱۳۰.

نجفی، هما (۱۳۸۵). بررسی نیازهای مطالعاتی استفاده‌کنندگان از کتابخانه‌های مساجد. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه واحد علوم و تحقیقات، تهران.*

نوری پیرنق، محمد؛ حریری، نجلا (۱۳۸۷). بررسی نیازهای اطلاعاتی کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور. *فصلنامه دانش‌شناسی*، ۱ (۲)، ۱۱۳-۱۲۷.

نوشین فرد، فاطمه؛ رضوی، یلدا (۱۳۸۹). مطالعات نیازهای اطلاعاتی کاربران نابینا و کم بینای شهر کرمان و میزان بهره‌گیری آنها از خدمات کتابخانه‌ای. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۱۶ (۴)، ۱۲۹-۱۴۹.

واعظی، رضا؛ نورافروز، علی حسین (۱۳۸۷). بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی و بررسی نقش کتابخانه

دانشکده در تامین آن نیازها. فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، ۲۴(۲)، ۸۹-۶۵.

یاری زنگنه، مرضیه (۱۳۸۴). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع یابی اعضای هیات علمی دانشگاه خلیج فارس. اطلاع شناسی، ۳(۲۱)، ۱۳-۱۵۶.
یمین فیروز، موسی؛ داور پناه، مجتربا (۱۳۸۴). نیاز اطلاعاتی، رفتار و الگوی اطلاع یابی. فصلنامه کتاب، ۱۶(۳)، ۱۲۳-۱۳۲.

Biradar, B.S, p. kumar Dharani. (2008). community information needs: a case study of Holehonnur Hobil. *SRELS journal of information Mnagment*, 45(2), 225-234.

Fishenden, R.M. (1965). Information use studies. Part 1. Past results and future needs. *Journal of Documentation*, 21(3), 163-8.

Fleming, Sue (2007). conducting a user centered information needs assessment: the Via chiristi Medical center Libraries, available at

<http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?artid=1852625>.

Meho, L.J. & Tibbo, R.H. (2003). Modeling the information seeking behavior of social scientists: Ellis study revisited. *Journal of the American society for information science and technology*, 54(6), 570-587,

Menzel, H. (1966). **Information needs and uses in science and technology**. *Annual Review of Information Science and Technology*, 1, 41-69

Nicholas, Amy L. (2006). An examination of the needs of mothers with infants in the neonatal intensive care unit. *UNIVERSITY OF MARYLAND, COLLEGE PARK* [online] retrived from:

[http:// UMI ProQuest Digital Dissertations - Full Citation & Abstrac4t.htm](http://UMI ProQuest Digital Dissertations - Full Citation & Abstrac4t.htm).

Shailendra, K. and Hari Prakash (2008). A study of information needs of Members of the Legislative Assembly in the capital city of India. *Aslib Proceeding*, 60(2), 158-179.

Wilson, T.D. (1981). On user studies and information needs. *Journal of Documentation*, 37(1), 3-15.

Wilson, T.D. (1994). Information needs and uses: 50 years of progress?. in Vickery, B.C. (Ed.), *Fifty Years of Information Progress: A Journal of Documentation Review*, Aslib, London, 15-51.